Vahdetü´l-Vücud ve ölüm

“Dokuzuncu Lem’a’da, ‘Bu lem’ayı herkes okumasın. Vahdetü’l-Vücudun ince kusurlarını herkes göremez ve muhtaç değil’ deniyor. Burada geçen Vahdetü’l-Vücudun ince kusurları sözüyle ne anlatılmak isteniyor?”

Dokuzuncu Lem’a, Vahdetü’l-Vücudun ince sırları ile ilgili sorulan sorulara cevap sadedinde yazılmıştır. Vahdetü’l-Vücud, varlıkta birlik demek olup, gerçek vücut sahibi olarak sadece Cenâb-ı Allah’ı bilmek, O’nun dışındaki diğer varlıkları Cenâb-ı Allah’ın varlığı yanında birer hayal veya gölge görmeye dayanan bir tasavvuf mesleğidir. Meslek, kendi bütünlüğü ve kendi mantığı içinde düşünüldüğünde doğru fikirlere sahiptir. Fakat kendi mantığının dışından bakıldığında, yani kendi bütünlüğü anlaşılmadığında, dalalete ve yanlış düşüncelere kapı açabilecek tehlikeli kilometre taşları ihtivâ ediyor.

Bediüzzaman’a göre Vahdetü’l-Vücud mesleği her ne kadar kendi bütünlüğü içinde doğru fikirler ihtivâ etse de, Kur’ân âyetlerinin açık mânâlarını incitiyor. Zira Kur’ân âyetlerine göre, yaratılmış olan mevcudât söz konusudur, mevcudât aynasında Allah’ın kudret ve iradesi ile vücut bulan nakışlar Allah’ın eserleridir. Eşyanın, Kadîr-i Ezelî’nin icat, irade ve kudretiyle yarattığı bir vücudu vardır. Esma-i İlâhiyeden Hallâk, Rezzâk gibi çok isimlerin mazharları vehmî ve hayalî şeyler olamaz. Madem o isimler hakikatlidirler; elbette mazharları olan varlıkların da haricî hakikatleri vardır. Varlıklar O değil, O’ndandır. Öyleyse, her şey O’ndandır. Öyleyse, her şey O değil ki, “Lâ mevcude illâ hu” (O’ndan başka varlık yoktur) denilsin. Oysa, O’ndan başka, O’nun isimlerinin tecellîleriyle vücuda getirdiği mevcudat vardır.

Öyleyse, Vahdetü’l-Vücud mesleğinde Kur’ân’ın açık mânâsını inciten hatalar söz konusudur. Fakat bu meslekte giden Muhyiddin-i Arabî makbul zatlardandır. Kendine mahsus bir makamı vardır. Bir harika kutuptur. Bir ferîd-i devrandır. Fakat bu meselede; tıpkı eşyanın aynada yansıyan görüntüsü ile eşyanın gerçeğini kıyaslamak gibi, eşyanın başka mertebesini düşünmeyerek, “Lâ mevcude illâ hu” demiş. Bir mertebeyi nazara almış. Oysa eşyanın gerçek mertebesi Allah’ın isimlerine dayandığından, eşya hayalden ibaret değil, hakikattirler. Bundan dolayı da Muhyiddin-i Arabî’nin mesleği kendine mahsus kalmış, yayılıp geniş kitlelere hitap

etmemiştir.1

Dipnot:

1-Lem’alar, 144, 145.